

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 430/2014-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. júla 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza a zo sudcov Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) a Lajosa Mészárosa predbežne prerokoval sťažnosť G. K., zastúpeného advokátkou JUDr. Tatianou Polkovou, Advokátska kancelária, Na Priekope 174/13, Žilina, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 22 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 a čl. 13 Listiny základných práv a slobôd a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 14 Co 306/2012-367 z 23. apríla 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť G. K. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. júla 2013 doručená sťažnosť G. K., (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 22 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 a čl. 13 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) č. k. 14 Co 306/2012-367 z 23. apríla 2013 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

Z obsahu sťažnosti a z jej príloh vyplynulo, že „Sťažovateľ sa v konaní vedenom na Okresnom súde Veľký Krtíš sp. zn. 9C/110/2009 domáhal ochrany osobnostných práv. Podstatou neoprávneného zásahu do osobnostných práv sťažovateľa bol neoprávnený zásah do jeho súkromia nezákonným použitím informačno - technických prostriedkov vo forme odpočúvania a zaznamenávania telefonátov sťažovateľa.

Sudca Krajského súdu v Bratislave vo veci vedenej pod sp. zn. KS-Ntt-t-825/03 na žiadosť polície z 22. 07. 2003 dňa 23. 07. 2003 podľa zákona č. 166/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov vydal súhlas na použitie informačno - technických prostriedkov vo forme odpočúvania a zaznamenávania telefonátov sťažovateľa G. K. na dobu 3 mesiacov.

Dňa 06. 08. 2003 bolo začaté trestné stíhanie vo veci pre trestný čin podľa § 9 ods. 2, § 160a ods. 1 Tr. zákona účinného do 31. 12. 2005. Napriek tejto skutočnosti orgány žalovaných pokračovali v odpočúvaní a zaznamenávaní telefonátov sťažovateľa na základe písomného súhlasu vydaného podľa zákona č. 166/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov. Začatím trestného konania nebolo možné zasahovať do ústavou priznaného práva sťažovateľa na listové tajomstvo a tajomstvo dopravovaných správ na základe zákona č. 166/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov, ale len na základe príkazu na odpočúvanie a záznam telekomunikačných činností vydaný sudcom na návrh prokurátora v súlade s § 88 ods. 2 zákona č. 141/1962 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) v znení neskorších predpisov. Až na deň 13. 11. 2003 vydal sudca Krajského súdu v Nitre podľa § 88 ods. 1 a 2 Tr. poriadku účinného do 31. 12. 2005 príkaz na odpočúvanie a zaznamenávanie telefónnej stanice sťažovateľa G. K. na obdobie od 14. 11. 2003 do 14. 02. 2004. V období od 06. 08. 2003 do 14. 11. 2003 boli teda voči sťažovateľovi použité informačno - technické prostriedky bez príkazu sudcu vydaného v súlade s právnymi predpismi a dokonca od 22. 10. 2003 do 14. 11. 2003 boli použité informačno - technické prostriedky bez písomného súhlasu v zmysle § 4 ods. 1 zákona č. 166/2003 Z. z. v znení

neskorších predpisov alebo bez písomného príkazu sudcu podľa § 88 ods. 2 Tr. poriadku účinného do 31. 12. 2005...

Okresný súd Veľký Krtíš rozsudkom č. k. 9C/110/2009 - 335 zo 17. 04. 2012 zamietol žalobu, pričom zamietnutie žaloby v časti uplatňujúcej náhradu nemajetkovej ujmy odôvodnil uplynutím premlčacej lehoty. Okresný súd tvrdil, že sťažovateľ sa o odpočúvaní dozvedel dňa 01. 03. 2004, kedy si preštudoval trestný spis a v prípade pochybností sa o odpočúvaní dozvedel na hlavnom pojednávaní vo svojej trestnej veci dňa 27. 01. 2005, kedy v jeho prítomnosti boli prehraté zvukové záznamy jeho odposluchu.

Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom č. k. 14Co/306/2012-367 z 23. 04. 2013 (doručený dňa 24. 05. 2013) po odvolaní sťažovateľa rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Rozsudok okresného súdu označil za správny a v podstate zopakoval dôvody prvostupňového rozsudku. Navyiac nepripustil žiadne pochybnosti o dátume, kedy sa sťažovateľ dozvedel o odpočúvaní, ktorým je podľa súdu dátum 01. 03. 2004, kedy sťažovateľ preštudoval vyšetrovací spis.

Krajský súd dokonca tvrdí, že pri tomto úkone bol prítomný aj jeho právny zástupca (?), ktorý ako osoba znalá práva mal informovať svojho klienta o nezákonnosti získaného dôkazného materiálu obsiahnutom vo vyšetrovacom spise. O presvedčení sťažovateľa o nezákonnosti dôkazných prostriedkov svedčí i ním podaná sťažnosť vedená na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. IV. ÚS 76/05. Premlčacia lehota teda uplynula márne dňa 01. 03. 2007 a preto návrh na zaplatenie nemajetkovej ujmy v peniazoch, uplatnený návrhom podaným dňa 17. 10. 2008 je v dôsledku námietky premlčania zo strany odporcu už premlčaný.“

Sťažovateľ sa nestotožňuje s právnym názorom súdu prvého stupňa, ktorý vyslovil v súvislosti s určením začiatku plynutia premlčacej doby, pretože tento názor podľa neho „nemá oporu v skutkových zisteniach, zákonoch a konštantnej judikatúre Ústavného súdu Slovenskej republiky a všeobecných súdov“, pričom konkrétne poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Cdo 66/2009 z 27. januára 2011. V tejto súvislosti sťažovateľ v odôvodnení sťažnosti bližšie argumentuje:

«Súd prvého stupňa... Nerozlišuje medzi použitím informačno - technických prostriedkov vo forme odpočúvania a zaznamenávania telekomunikačnej prevádzky (ďalej len „odposluchy“) všeobecne a nezákonným vykonaním „odposluchov“. „Odposluchy“ totiž môžu byť vykonané aj v súlade so zákonom a v takom prípade nepripadá ochrana dotknutej osoby do úvahy, ale ochranu a následnú satisfakciu si vyžadujú len... nezákonným spôsobom vykonané odposluchy.

Všeobecný súd v občianskom súdnom konaní nemá kompetenciu posudzovať zákonnosť „odposluchov“, ale môže poskytnúť len ochranu vo forme primeranej satisfakcie pri nezákonných „odposluchoch“ (III. ÚS 180/2010 zo 04. 05. 2010).

Poškodený - v prejednávanej veci sťažovateľ - do rozhodnutia príslušného orgánu verejnej moci o nezákonnosti „odposluchov“ nemá skutkový ani právny základ pre podanie žaloby na odstránenie alebo zmiernenie následkov neoprávneného zásahu do ústavných práv.

Premlčacia lehota nemôže začať plynúť od posledného neoprávneného zásahu do ústavných práv poškodeného vo forme nezákonných „odposluchov“, ale od rozhodnutia príslušného orgánu verejnej moci o nezákonnosti „odposluchov“.

Lehota na premlčanie teda nemôže plynúť ani od momentu, kedy sa poškodený dozvedel o odpočúvaní a zázname telekomunikačných činnosti, ale od momentu, kedy sa dozvedel, že tieto boli nezákonné resp. kedy príslušný orgán „odposluchy“ označil za nezákonné.

Neoprávneným zásahom do súkromia je nezákonné odpočúvanie a záznam telekomunikačnej činnosti a o nezákonnosti môže rozhodnúť len súd v trestnom konaní, ak ide o stranu trestného konania alebo ústavný súd, ak dotknutá osoba nie je stranou v trestnom konaní...

Sťažovateľ teda nemohol podať žalobu v občianskom súdnom konaní predtým ako súd v trestnom konaní rozhodol o nezákonnosti odpočúvania a záznamu telekomunikačnej činnosti. Subjektívny názor resp. pocit poškodeného o zákonnosti resp. nezákonnosti odpočúvania a záznamu telekomunikačnej činnosti nemôže byť vo svetle okolností takéhoto zásahu do súkromia poškodenej osoby rozhodujúci. Je len v právomoci príslušného orgánu verejnej moci rozhodnúť o zákonnosti resp. nezákonnosti zásahu do súkromia konkrétnej

fyzickej osoby a len takéto rozhodnutia má význam z hľadiska posúdenia času, kedy sa dozvedela poškodená osoba o nezákonnosti zásahu do svojho súkromia...

Je teda úplne nesporné, že sťažovateľ nemohol podať žalobu v čase, keď sa len dozvedel o odposluchoch, pretože všeobecný (civilný) súd nemal právomoc posúdiť zákonnosť resp. nezákonnosť odposluchov.

Sťažovateľ sa o nezákonnosti odposluchov a teda o nezákonnosti zásahu do súkromia dozvedel z rozhodnutia Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 5To/388/05 z 23. 02. 2006.»

Sťažovateľ ďalej poukázal na judikatúru ústavného súdu týkajúcu sa predvídateľnosti súdnych rozhodnutí a princípu právnej istoty a v tejto súvislosti uviedol:

„Odlišné rozhodnutia všeobecných súdov v rovnakých veciach môžu vykazovať znaky jurisdikčnej ľubovôle a byť z tohto hľadiska protiústavné a tým aj nezákonné...

Odporca pri ustálení začiatku plynutia premlčacej doby zvolil formalistický postup, ktorým za použitia svojoľnej argumentácie odôvodňuje zrejmu nespravodlivosť.“

V odôvodnení sťažnosti sťažovateľ tiež uviedol, že «... sa ešte v priebehu trestného konania na ústavnom súde *inter alia* sťažoval na porušenie svojich práv podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru a článku 16 ods. 1, čl. 19 ods. 2 a 3, ako aj čl. 22 ods. 1 a 2 ústavy postupom krajského súdu, ktorým bol udelený súhlas s použitím informačno - technických prostriedkov, okrem iného aj pri odpočúvaní a zaznamenávaní telekomunikačných činností. V tomto prípade ústavný súd uznesením IV. ÚS 76/05 zo 16. marca 2005 neprijal sťažnosť na ďalšie konanie s odôvodnením, že platná právna úprava v súčasnosti umožňuje sťažovateľovi ako obžalovanému v rámci uplatnenia práva na obhajobu v trestnom konaní právne účinným spôsobom namietat' porušenie svojich základných práv a slobôd zaručených ústavou a Dohovorom v súvislosti s rozhodnutiami týkajúcimi sa použitia informačno - technických prostriedkov a agenta v jeho trestnej veci, ako aj spochybnit' nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť označených rozhodnutí všeobecných súdov... Spravidla až po skončení trestného konania možno na ústavnom súde sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy namietat' prípadné porušenia základných práv alebo slobôd, ktoré nebol odstránené v jeho priebehu. Následne ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľ mal v systéme všeobecného súdnictva k dispozícii účinné prostriedky na dosiahnutie ochrany svojich práv,

pričom poukázal práve na to, že v danom čase sa trestná vec sťažovateľa nachádzala v štádiu konania pred súdom prvého stupňa. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd konštatoval, že nevidí dôvod, aby vstupoval v tejto fáze prebiehajúceho trestného konania vo veci sťažovateľa do právomoci všeobecných súdov...

Až po rozhodnutí príslušných orgánov verejnej moci o nezákonnosti zásahu do súkromia sa môže domáhať poškodený satisfakcie žalobou na ochranu osobnosti podľa § 11 Obč. zák. alebo podľa zák. č. 514/2003 Z. z. o neoprávnenosti zásahu sa poškodený dozvie až z rozhodnutia príslušného orgánu verejnej moci a od tohto rozhodnutia môže plynúť prípadne premlčacia lehota vo vzťahu k nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Z týchto dôvodov právo sťažovateľa na náhradu nemajetkovej ujmy zjavne nemôže byť premlčané.».

Podľa názoru sťažovateľa „skutkové a právne závery odporcu sú svojvoľné, neudržateľné, prijaté v zjavnom skutkovom a právnom omyle konajúceho krajského súdu (ale i súdu prvého stupňa), ktorým bol popretý zmysel a podstata práva na spravodlivý proces. Interpretácia a aplikácia zákona krajským súdom je nezlučiteľná s ústavou a ľudskoprávnymi medzinárodnými zmluvami.“.

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prijal sťažnosť na ďalšie konanie a nálezom takto rozhodol:

„1. Základné práva G. K. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 22 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 13 Listiny základných práv a slobôd, čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 14Co/306/2012-367 z 23. 04. 2013 porušené boli.

2. Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 14Co/306/2012-367 z 23. 04. 2013 zrušuje a prikazuje Krajskému súdu v Banskej Bystrici vo veci znova konať a rozhodnúť.

3. Krajský súd v Banskej Bystrici je povinný v lehote jedného mesiaca od právoplatnosti nálezu nahradiť trovy konania G. K. na účet právnej zástupkyne JUDr. Tatiane Polkovej vedený v Slovenskej sporiteľni, a. s. číslo účtu: 76551538/0900.“

Z rozsudku Okresného súdu Veľký Krtíš (ďalej len „okresný súd“) č. k. 9 C 110/2009-335 zo 17. apríla 2012 vyplýva, že ním okresný súd v celom rozsahu zamietol návrh sťažovateľa, ktorým sa domáhal uloženia povinnosti zničiť záznamy o odpočúvaní telefonických hovorov sťažovateľa, ako aj zaplata sumy 33 193,92 € z titulu náhrady nemajetkovej ujmy. Čo sa týka uplatnenej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, súd prvého stupňa bol viazaný právnym názorom odvolacieho súdu vysloveným v uznesení č. k. 14 Co 127/2010-153 z 8. júna 2010 o premlčateľnosti uvedeného nároku, ako aj právnym názorom vysloveným v uznesení č. k. 14 Co 341/2010-232 z 12. septembra 2011, podľa ktorého za rozhodujúci moment, od ktorého sa navrhovateľ (sťažovateľ) mohol cítiť dotknutý na svojich osobnostných právach a domnievať sa, že došlo k neoprávnenému zásahu do jeho práva na ochranu osobnosti, je nutné považovať moment, kedy sa dozvedel o skutočnosti, že je odpočúvaný. Čo sa týka tohto nároku, okresný súd vyslovil, že z vykonaného dokazovania mal za nesporne preukázané, že za takýto moment treba považovať 1. marec 2004, keď si sťažovateľ preštudoval vyšetrovací spis, a teda sa nepochybniteľne dozvedel o tom, že bol odpočúvaný, čo napokon sťažovateľ konštatoval aj vo svojej ústavnej sťažnosti z 3. mája 2004, ktorou sa domáhal okrem iného aj zničenia nezákonne získaných záznamov z odposluchov. Ak by aj napriek uvedeným skutočnostiam vznikli pochybnosti, že 1. marca 2004 sťažovateľ vedel o tom, že bol nezákonne odpočúvaný, nesporným dátumom je 27. január 2005, keď sa sťažovateľ osobne zúčastnil na hlavnom pojednávaní v jeho trestnej veci vedenej Okresným súdom Banská Bystrica pod sp. zn. 5 T 30/2004, na ktorom boli predmetné zvukové záznamy prehraté. Súd prvého stupňa potom uzavrel, že v prvom prípade sťažovateľovi márne uplynula trojročná premlčacia lehota dňom 1. marca 2007 a v druhom prípade dňom 27. januára 2008. Keďže sťažovateľ uplatnil svoje právo po uplynutí premlčacej doby žalobou podanou 17. októbra 2008, vzhľadom na odporcami vznesenú námietku premlčania príslušný súd návrh v tejto časti zamietol.

V priebehu konania o žalobe krajský súd rozhodujúci o odvolaní sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu č. k. 9 C 110/2009-129 z 23. februára 2010 uznesením č. k. 14 Co 127/2010-153 z 8. júna 2010 odvolaním napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil

okresnému súdu na ďalšie konanie. Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia okrem iného uviedol: „Právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch ako jeden z relatívne samostatných prostriedkov ochrany osobnosti upravený v ust. § 13 ods. 2 OZ je podľa ustálenej súdnej praxe právom majetkovej povahy, ktoré sa premlčuje v 3 ročnej premlčacej dobe, ktorá začína plynúť od momentu, kedy sa právo mohlo prvýkrát vykonať (§ 101 OZ).“

V uznesení č. k. 14 Co 341/2010-232 z 12. septembra 2011 krajský súd rozhodujúci o odvolaní sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu č. k. 9 C 110/2009-209 z 26. októbra 2010 odvolaním napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, pričom v odôvodnení svojho rozhodnutia vyslovil aj tento právny názor: „Požiadavka určenia momentu, od ktorého by začala plynúť premlčacia doba... vyžaduje, aby si súd jednoznačne tento moment v konaní preukázal a tým by mal byť deň, kedy došlo k právnej skutočnosti, ktorá by mala zakladať právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch... Podľa názoru odvolacieho súdu... za moment, od ktorého sa mohol navrhovateľ cítiť dotknutý na svojich osobnostných právach a domnievať sa, že došlo k neoprávnenému zásahu do jeho práva na ochranu osobnosti je nutné považovať moment, kedy sa dozvedel o skutočnosti, že je odpočúvaný... V uznesení Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 14 Co 127/2010-153 zo dňa 08. 06. 2010 odvolací súd usmernil prvostupňový súd, v akom smere sa má zamerať na dokazovanie; predovšetkým oboznámiť sa s obsahom vyšetrovacieho spisu a trestného spisu Okresného súdu v Banskej Bystrici vo veci sp. zn. 5T 30/2004, z obsahu ktorých vyplynie skutočnosť, kedy, ktorým dňom a ktorým úkonom orgánov činných v trestnom konaní sa navrhovateľ dozvedel o skutočnosti, že je odpočúvaný...“

Bude vecou následného procesného postupu okresného súdu, aby sa detailne oboznámil s obsahom vyšetrovacieho spisu a trestného spisu Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 5T 30/2004, prípadne z iných tvrdených skutočností si ozrejnil presne dátumovo deň, kedy sa navrhovateľ dozvedel o skutočnosti, že je odpočúvaný a sú voči jeho osobe použité informačno-technické prostriedky zamerané na odposluch a zaznamenávanie jeho telekomunikačného prístroja. Tento záver bude potom smerodajný z hľadiska vysporiadania sa s námietkou premlčania uplatneného nároku v časti zaplataenia požadovanej sumy ako náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.“

Krajský súd, rozhodujúc v trestnej veci sťažovateľa o jeho odvolaní proti rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 5 T 30/04 z 9. mája 2005, v uznesení sp. zn. 5 To 388/05 z 23. februára 2006 okrem iného konštatoval: „*Odpočúvanie a zaznamenávanie telekomunikačnej prevádzky u G. K. na základe Zákona o ochrane súkromia po začatí trestného stíhania vo veci bolo neprípustné. Preto výsledky tohoto odpočúvania nemajú dôkaznú hodnotu.*“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, v konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je sťažovateľom namietané porušenie jeho základných práv podľa čl. 22 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 a čl. 13 listiny a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 14 Co 306/2012-367 z 23. apríla 2013, ktorým krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu č. k.

9 C 110/2009 335 zo 17. apríla 2012. Podstatou námietok sťažovateľa je jeho nesúhlas s právnym názorom krajského súdu, ktorý napadnutým rozsudkom potvrdil výrok okresného súdu o zamietnutí žaloby sťažovateľa v časti ním uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy z dôvodu jeho premlčania.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne v čl. 36 ods. 1 listiny) ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru. Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (obdobne napr. II. ÚS 71/97, IV. ÚS 195/07, III. ÚS 24/2010).

Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlika a korešpondencie.

Podľa čl. 8 ods. 2 dohovoru štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

Podľa čl. 22 ods. 1 ústavy listové tajomstvo, tajomstvo dopravovaných správ a iných písomností a ochrana osobných údajov sa zaručujú.

Podľa čl. 22 ods. 2 ústavy (rovnako podľa čl. 13 listiny) nikto nesmie porušiť listové tajomstvo ani tajomstvo iných písomností a záznamov, či už uchovávaných v súkromí, alebo zasielaných poštou, alebo iným spôsobom; výnimkou sú prípady, ktoré ustanoví

zákon. Rovnako sa zaručuje tajomstvo správ podávaných telefónom, telegrafom alebo iným podobným zariadením.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (mutatis mutandis I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

Podstatou sťažnosti je nesúhlas sťažovateľa s právnym záverom odvolacieho súdu, ktorým sa odvolací súd stotožnil s právnym posúdením veci prvostupňovým súdom v otázke uplynutia premlčacej doby uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Podľa sťažovateľa právny záver krajského súdu v otázke ustálenia začiatku plynutia premlčacej doby je arbitrárny a svojvoľný, prijatý v zjavnom skutkovom a právnom omyle konajúceho krajského súdu, a je výsledkom nesprávneho (formalistického) výkladu aplikovaných právnych noriem. Podľa názoru sťažovateľa premlčacia lehota nemôže začať plynúť od neoprávneného zásahu spočívajúceho v nezákonných „odposluchoch“, ale od rozhodnutia príslušného orgánu o ich nezákonnosti, resp. od momentu, kedy sa poškodený dozvedel o tom, že boli nezákonné.

Sťažovateľ súčasne namieta porušenie princípu právnej istoty a predvídateľnosti súdneho rozhodovania, keďže právny názor krajského súdu vyslovený v napadnutom rozsudku je podľa neho v rozpore s právnym názorom najvyššieho súdu v obdobnej veci.

Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav, a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05).

Krajský súd v napadnutom rozsudku, ktorým potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa ako vecne správne, vo vzťahu k námietke sťažovateľa o nesprávnom právnom posúdení začiatku plynutia premlčacej doby uviedol:

„Je potrebné zdôrazniť, že navrhovateľ, ako odvolateľ, neuviedol v odvolaní žiadne nové skutočnosti, ktoré by neboli známe súdu prvého stupňa, ani nežiadal doplniť dokazovanie za podmienok stanovených v ustanovení § 213 ods. 4 a 5 O. s. p. o ďalšie nové relevantné skutočnosti, ktoré nemohli byť prezentované v prvostupňovom konaní. Odvolaním len spochybnil vyvodенý právny názor súdu prvého stupňa na podklade vykonaného dokazovania...

Odvolací súd konštatuje správnosť právnej úvahy súdu prvého stupňa aj pokiaľ ide o právne posúdenie začiatku plynutia premlčacej doby ohľadom druhého nároku uplatneného petitom podľa ustanovenia § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, teda v časti nároku o uloženie povinnosti náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením č. k. 14Co 127/2010-153 zo dňa 08. 06. 2010 vyslovil pre okresný súd záväzné právne stanovisko, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy

v peniazoch, ako jeden z relatívne samostatných prostriedkov ochrany osobnosti upravený v ustanovení § 13 ods. 2 OZ, je podľa ustálenej súdnej praxe (napr. rozsudok NS SR sp. zn. 2 Cdo 278/2007), právom majetkovej povahy, ktoré sa premlčuje v trojročnej premlčacej dobe ktorá začína plynúť od momentu, kedy sa právo mohlo prvýkrát vykonať (§ 101 OZ). Pokiaľ ide o dôvody odvolania spochybňujúce správnosť záverov okresného súdu o premlčateľnosti práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, ako aj samotného momentu počiatku plynutia premlčacej lehoty, odvolací súd poznamenáva, že v tejto otázke už odvolací súd vyslovil právne záväzné stanovisko, ktorým je súd prvého stupňa viazaný (§ 226 O. s. p.) a to jednak vo svojom uznesení č. k. 14Co 127/2010- 153 zo dňa 08. 06. 2010, ako aj v uznesení č. k. 14Co 341/2010-232 zo dňa 12. 09. 2011, v ktorom odvolací súd pre okresný súd záväzne vyslovil, že za moment, od ktorého sa mohol navrhovateľ cítiť dotknutý na svojich osobnostných právach a domnievať sa, že došlo k neoprávnenému zásahu do jeho práva na ochranu osobnosti je nutné považovať moment, kedy sa dozvedel o skutočnosti, že je odpočúvaný. Tento deň je zásadne moment, kedy došlo k právnej skutočnosti, ktorá by mala zakladať právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch a od plynutia ktorého sa navrhovateľ mohol cítiť dotknutý zásahom do jeho práva na ochranu osobnosti. Okresný súd úplne, nespochybniteľne a dôsledne, v súlade s vysloveným právnym názorom odvolacieho súdu, ustálil moment, kedy sa navrhovateľ dozvedel o skutočnosti, že je odpočúvaný. V uznesení Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 14Co 127/2010-153 zo dňa 08. 06. 2010 odvolací súd usmernil prvostupňový súd, v akom smere sa má zamerať na dokazovanie; predovšetkým oboznámiť sa s obsahom vyšetrovacieho spisu a trestného spisu Okresného súdu v Banskej Bystrici vo veci sp. zn. 5T 30/2004, z obsahu ktorých vyplynie skutočnosť, kedy, ktorým dňom a ktorým úkonom orgánov činných v trestnom konaní sa navrhovateľ dozvedel o skutočnosti, že je odpočúvaný. Súd z predloženého trestného spisu konštatoval ako relevantnú skutočnosť, že na č. l. 542 spisu v predmetnom trestnom konaní je zažurnalizovaný záznam o preštudovaní vyšetrovacieho spisu zo dňa 01. 03. 2004 a to tak za prítomnosti samotného navrhovateľa, ako aj jeho právneho zástupcu. Zo skutočnosti, že pri tomto nevyhnutnom procesnom úkone pred podaním obžaloby prokurátora na súd bol okrem obvineného - navrhovateľa prítomný aj jeho právny zástupca, ako kvalifikovaná osoba práva znalá, ktorá má hájiť a zabezpečovať ochranu práv svojho klienta, je nutné vyvodit', že bol povinný informovať

svojho klienta o nezákonnosti získaného dôkazného materiálu obsiahnutom vo vyšetrovacom spise. Záveru, že sa tak skutočne stalo, a už po tomto úkone najneskôr mal navrhovateľ subjektívnu vedomosť o tom, že boli voči nemu vykonané dôkazné prostriedky, ktoré považoval za nezákonné, svedčí aj podanie ústavnej sťažnosti na Ústavný súd SR datovanej dňa 03. 05. 2004 (č. l. 272 - 284 spisu), ktorá celkom zrejme a dátumovo nespochybniteľne nadväzovala na toto zistenie, keďže z jej obsahu vyplýva, že navrhovateľ ňou namieta nezákonný zásah do jeho osobnostného práva a práva na súkromie v dôsledku nezákonného a neoprávneného použitia informačno – technických prostriedkov v trestnom konaní. Z celého kontextu tejto ústavnej sťažnosti je zrejmé, že navrhovateľ je vo vedomí a presvedčení, že toto použitie informačno-technických prostriedkov v danej trestnej veci bolo voči nemu nezákonne použité. Pokiaľ teda preukázateľne možno považovať za moment, kedy sa navrhovateľ dozvedel o skutočnosti, že je odpočúvaný deň, kedy bol osobne on, ako aj jeho právny zástupca v trestnom konaní prítomný pri naštudovaní vyšetrovacieho spisu a súčasne aj nadobudol preukázateľne už v tom čase (o čom svedčí dátum podania ústavnej sťažnosti a jej obsah) aj subjektívny pocit, že sú (resp. v určitom časovom období boli) voči nemu použité nezákonne informačno-technické prostriedky so záznamom, trojročná premlčacia lehota plynúca od tohto dňa, teda 01. 03. 2004, márne uplynula dňom 01. 03. 2007. Nárok na zaplatenie nemajetkovej ujmy v peniazoch, uplatnený návrhom podaným na príslušný súd dňa 17. 10. 2008, je v dôsledku úspešne vznesenej námietky premlčania zo strany odporcov, už premlčaný.“

V citovanej časti odôvodnenia napadnutého rozsudku krajský súd jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré odvolaniu sťažovateľa spochybňujúcemu právny názor okresného súdu nevyhovelo a pre ktoré odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil. Krajský súd svoj právny názor potvrdzujúci správnosť záveru okresného súdu o premlčaní sťažovateľom uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch oprel o záväzný právny názor vyslovený odvolacím súdom v uznesení č. k. 14 Co 127/2010-153 z 8. júna 2010, ale predovšetkým v uznesení č. k. 14 Co 341/2010-232 z 12. septembra 2011, v ktorom odvolací súd usmernil súd prvého stupňa, akým smerom má vykonať dokazovanie na zistenie skutočností, kedy a akým úkonom sa sťažovateľ dozvedel o skutočnosti, že je odpočúvaný. Túto skutočnosť odvolací

súd považoval za rozhodujúcu z hľadiska vysporiadania sa s námietkou premlčania uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Okresný súd v súlade s vysloveným právnym názorom odvolacieho súdu dôsledne ustálil moment, kedy sa sťažovateľ dozvedel o skutočnosti, že je odpočúvaný.

Ústavný súd považuje za potrebné konštatovať, že predmetný postup krajského súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru vo veci sťažovateľa odvolávajúci sa na právne záväzné stanoviská vyslovené ním samým v skorších zrušujúcich rozhodnutiach nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na svoju judikatúru, podľa ktorej postup súdu, ktorý koná v súlade s procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi konania v občianskoprávnej alebo trestnoprávnej veci, nemožno považovať za porušenie základného práva na súdnu ochranu vyjadreného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97).

Nemožno súhlasiť ani s názorom sťažovateľa, že právny názor krajského súdu vyslovený v napadnutom rozsudku je v rozpore s právnym názorom najvyššieho súdu v obdobnej veci. V rozsudku sp. zn. 1 Cdo 66/2009 z 27. januára 2011, na ktorý sťažovateľ poukázal, najvyšší súd v súvislosti s posudzovaním zásahu do práva na ochranu súkromia, ku ktorému došlo odpočúvaním a záznamom telekomunikačných činností na základe udeleného písomného príkazu sudcu, neposudzoval otázku premlčania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch ani otázku začiatku plynutia premlčacej doby v prípade tohto nároku. V citovanom rozhodnutí najvyšší súd zaujal názor, podľa ktorého *„Súd konajúci o ochrane osobnosti nesmie preskúmať oprávnenosť vydania právoplatného príkazu (udeleného písomného súhlasu sudcu na použitie informačnotechnických prostriedkov). Takýto príkaz ako právoplatné rozhodnutie je pre súd záväzný (je ním viazaný), z tohto príkazu súd musí pri svojom rozhodovaní vychádzať, keď ani pre tento prípad neplatí žiadna výnimka zo všeobecného pravidla o dosahu právoplatného rozhodnutia na občianskoprávne konanie (k prejudiciálnej záväznosti právoplatného rozhodnutia vyplývajúcej z ustanovenia § 135 ods. 2 O. s. p. porovnaj napr. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. II. ÚS 349/09-36 z 20. januára 2010).“*. Ústavný súd preto konštatuje, že krajský súd v napadnutom rozsudku neriešil analogickú situáciu,

ktorá už bola právoplatne vyriešená podstatne odlišným spôsobom, preto sa nemohol odkloniť od ustálenej judikatúry najvyššieho súdu.

V tejto súvislosti však ústavný súd poukazuje na iné rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 194/2011 z 27. novembra 2012 publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 58/2014, v ktorom sa najvyšší súd vyjadril práve k otázke premlčateľnosti práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, pričom uviedol: *„Právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je právom majetkovej povahy, ktoré sa premlčuje. Počiatok plynutia všeobecnej trojročnej premlčacej doby v prípade náhrady za nemateriálnu ujmu je podľa § 101 Občianskeho zákonníka viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilému porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premlčacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy k takémuto zásahu došlo.“*

Ústavný súd konštatuje, že aj napriek skutočnosti, že citované rozhodnutie najvyššieho súdu bolo prijaté až po tom, čo okresný súd konajúci vo veci sťažovateľa rozhodol v prvom stupni, resp. po tom, čo krajský súd vo veci sťažovateľa vyslovil záväzný právny názor, je potrebné z jeho záverov vychádzať. Napokon, obdobné závery zaujal najvyšší súd aj vo svojom skoršom rozhodnutí sp. zn. 5 Cdo 278/2007 z 25. septembra 2008.

Podľa názoru ústavného súdu právny názor krajského súdu vo veci sťažovateľa je konzistentný s právnym názorom najvyššieho súdu vysloveným v rozhodnutí sp. zn. 2 Cdo 194/2011 z 27. novembra 2012. Krajský súd pri právnom posúdení otázky začiatku plynutia premlčacej doby v prípade zásahu do práva na ochranu osobnosti v dôsledku nezákonného odpočúvania, o ktorom sa dotknutá osoba dozvie spravidla až dodatočne, zohľadnil navyše v prospech sťažovateľa aj subjektívne hľadisko, a síce vedomosť sťažovateľa o tom, že je, resp. bol odpočúvaný. Právny záver krajského súdu v otázke začiatku plynutia premlčacej doby v prípade sťažovateľa aj v kontexte citovaného rozhodnutia najvyššieho súdu preto nepovažuje ústavný súd za svojvoľný, prijatý v zjavnom omyle konajúceho krajského súdu, resp. za výsledok formalistického výkladu aplikovaných právnych noriem. Podľa názoru ústavného súdu aplikácia relevantných ustanovení krajským

súdom v napadnutom rozsudku (nadväzujúca na ním skôr vyslovený záväzný právny názor) nie je zjavne neodôvodnená, nevykazuje znaky svojvôle a ani nepopiera zmysel a účel aplikovaných právnych noriem.

Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným. Prípadný zásah ústavného súdu, a to nahrádzanie právneho názoru krajského súdu, je možné realizovať len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad krajského súdu takéto nedostatky nevykazuje.

V súvislosti s prejavom nespokojnosti sťažovateľa s napadnutým rozsudkom ústavný súd ďalej konštatuje, že obsahom práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania. Podstatou je, aby postup súdu bol v súlade so zákonom, aby bol ústavne akceptovateľný a aby jeho rozhodnutie bolo možné kvalifikovať ako zákonné, preskúmateľné a nearbitrárne. V opačnom prípade nemá ústavný súd dôvod zasahovať do postupu a rozhodnutí súdov, a tak vyslovovať porušenie základných práv (m. m. I. ÚS 50/04, III. ÚS 162/05).

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne podľa čl. 36 ods. 1 listiny) a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

2. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 22 ods. 1 a 2 ústavy (obdobne podľa čl. 13 listiny) a práv podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že k porušeniu označených základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru malo dôjsť v príčinnej súvislosti s porušením základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. čl. 36 ods. 1 listiny) a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade nebolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne podľa čl. 36 ods. 1 listiny) ani právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v nadväznosti na to nemohlo dôjsť ani k porušeniu označených práv, a z tohto dôvodu sťažnosť aj v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku ústavný súd o ďalších návrhoch sťažovateľa v nej uplatnených nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júla 2014